

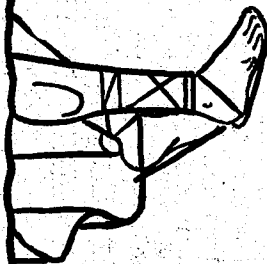

Bildsmede.

C. Andersen & Cnig.

Højskilde

1891 · 9. Februar · 1941

Guldsmede

C. Andersen og Enig

1891 - 9. Februar - 1941

T. H. HALD
REDAKTØR

DER VAR ENGANG — saadan begynder alle smukke Eventyr, og derfor skal dette Eventyr, som ikke alene er smukt, men ogsaa er sandfærdigt, ogsaa begynde dermed. Der var en Gang, nærmere betegnet for et halvt Aarhundrede siden, da Roskilde ikke var en stor travl Købstad, hvor Livet pulserede hektisk og febrilsk, men hvor alle havde god Tid til at slaa en Passiar af med Naboen eller fra de smaa lave Huses Vinduer ved den snirklede "Hovedgade" at iagttage den ikke særligt overvældende Trafik over de toppede Brosten. Den Gang aandede hele Roskilde By Fred og Idyl, som den laa gemt for Verdens Ondskab ved Isefjordens Indre, rugende over sine stolte Minder fra de fjerneste Tider, da Danmarks Historie blev ristet med Runer.

Selv om Roskilde i 1885 var en lille fredelig By, maa man dog ikke tro, at den var stillestaaende, nej, det var en By med Opdrift, en By med en vaagen Handels- og Haandværkerstand, som ikke alene arbejdede for sit eget Vel, men ogsaa for Byens Ry og Trivsel. Roskilde var især bekendt for et lang Række dygtige Haandværksmestre, af hvilke nogle var hele smaa Kunstnere indenfor sit Fag og ydede et langt mere gedigent, smukt og solidt Arbejde, end det der nu i mange Tilfælde fremstilles ved Maskinernes Hjælp. Blandt Haandværksmestrene var der ogsaa flere kendte Guldsmede, bl. a. Fordsmand og Gold, og da vi især skal beskæftige os med Guldsmedehaandværket, vil vi tage vort Udgangspunkt her.

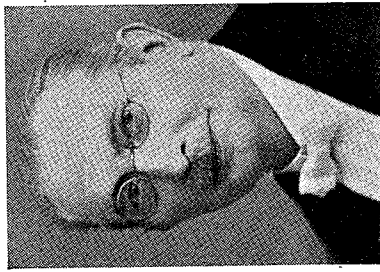
I disse Tider var det almindeligt, at de unge Haandværkere svende tog udenbys, ja ofte endog udenlands, for at dygtiggøre sig i sit Fag. I 1885 kom saaledes en ung Guldsmedesvend, afdøde Guldsmed Christian Andersen, rejssende fra København til Roskilde for at søge Arbejde. Han fik Arbejde hos Guldsmed Fordsmand, men Arbejdet blev dog

ikke af længere Varighed, og i Begyndelsen af 1891 stod den unge Guldsmesvend uden Arbejde. Han havde da i nogen Tid spekuleret paa selv at nedsætte sig som Guldsmed, men Penge til Start af en Forretning havde han ikke. Nu, han var

uden Arbejde, tog han den Beslutning at følge den indre Drift og alligevel trods manglende Kapital at begynde en selvstændig Værksomhed, som selvfølgelig maatte begynde i det smaa under beskedne Former.

Han fik Nys om, at en Stuelejlighed i Karenoldsdatterstræde tilfældigt stod ledig. Han lejede den, og den 9. Februar 1890 begyndte han saa i Stuelejligheden et lille Guldsmedeværksted. Det kneb med at faa Værktøj, men

Christian Andersen

Venner og Familie hjalp ham med Laan eller smaa Forærin-ger, og ved lidt Fingernemhed og Snille fik han ogsaa Værktøjet i Orden. Det kan saaledes nævnes, at hans første Slibemaskine var Underdelen af en gammel Symaskine. Christian Andersen var dog ikke forknytt. Han tog med det forhaanden-værende Værktøj fat paa at lave de første Forlovelsesringe. En Dag var han ogsaa naaet saa vidt, at han i et af sine almindelige Beboelsesvinduer kunde udstille en lille Bakke med nogle Smaabrocher og Ringe. Det var, selv efter Datidens Forhold, en meget lille og beskednen Begyndelse, og Folk, der saa "Udstillingen", rystede paa Hovedet og sagde: — Dette her gaar aldrig. Det er Galmandsværk og den rene Ruin at begynde en Guldsmedeforretning i en lille afsides Gade borte fra "Strøget". Kunderne kan aldrig nogen Sinde finde herhen.

Folk havde tildels Ret, men ogsaa kun tildels. I de første Aar var det meget ringe, og der var kun en ganske lille Omsætning, men Guldsmed Andersen troede selv paa Forretningens Muligheder, og da han havde baade Evnerne og Viljen til at faa noget ud af ingenting, saa gik det ogsaa en Dag. Han kaldte sig "den billige Guldsmed" og tænkte: Vil Kunderne ikke komme til mig, saa maa jeg komme til Kunderne.

Han var en selskabelig og underholdende Mand, som forstod at gøre sig gældende i alle Forhold, og det varede heller ikke længe, før han var kendt i Byens daværende Foreningsliv. Folk kom hurtigt til at synes godt om "den billige Guldsmed", og det varede heller ikke længe, inden de begyndte at finde ned til den lille Forretning i Karenoldsdatterstræde, hvor der dengang ikke fandtes nogen anden Forretning. Især var det Forlovelsesringene, der var Afsætning paa, og der er sikkert endnu mange i Roskilde og andre Steder, som husker, hvorledes de dengang listede hen i Karenoldsdatterstræde for at købe et Par af "den billige Guldsmed"s bekendte Forlovelsesringe. Man opdagede ogsaa hurtigt, at det var gode Varer, man fik i den lille Forretning, og at man i alle Henseender blev godt befjendt, saa snart gik Omsætningen af andre Varer lige saa livligt som Forlovelsesringene.

Hele Bedriften bestod i disse Aar af et Par lavloftede Stuer, en Butik med en lille Disk og et Baglokal, hvor han havde sit Værksted. Selv var han ene Mand i Butik og Værksted, nu og da ganske vist med Bistand af sin Hustru (Fru Anna Andersen, født Enig), som gennem et langt og lykkeligt Ægteskab fulgte ham i Medgang og Modgang. Udadtill saa Forretningen lille og uanseelig ud. Der var jo ikke dengang Lysskilte eller Reklametavler, som henledte Opmærksomheden paa Guldsmedebutikken i den lille Gade, og i de første Aar var der vel heller ikke mange, der passerede Gaden, undtagen de, der

havde ganske specielle Ærinder der.

Der kunde saaledes være Grund til at spørge, hvorledes Publikum da fandt Forretningen, som gennem Aarene voksede og voksede og gjorde

Den gamle Forretning i Karenoldsdatterstræde

sin Indehaver til en baade velstaaende og landskendt Mand. En Del af Hemmeligheden er allerede røbet i foranævnte, hvor det omtales, hvorledes Guldsmed Andersen, da Kundene ikke kunde finde ham, selv fandt Kunderne. Men Guldsmed Andersen

var heller ikke uden Indsigt i Reklamens Hensigtsmæssighed. Han skrev over sin Butiksdør en kortfattet Reklame: "Roskildes billigste Guldsmed", og derved Reklamevarierede han i Avisernes Spalter Aar ud og Aar ind. Det var en god Reklame og en slaaende Reklame. Folk blev nysgerrige, og mange ønskede at prøve, hvorvidt Reklamen nu ogsaa holdt Stik. De foretog en "Ekspektion" til Forretningen i Karenoldsatterstræde, og de fandt ud af, at Reklamen holdt, hvad den lovede.

Guldsmed Andersen havde nemlig en stor økonomisk Fordel i, at Huslejen i den lille Gade kun var minimal, og dertil kom, at "Mester" selv passede baade Butik og Værksted i de første Aar, saaledes at han sparede Penge til fremmed Hjælp, og derfor kunde han sælge — selv Guld billigt.

Guldsmed Andersen forstod ogsaa som faa at falde til i Byens Borgerskab og ikke mindst mellem Oplandets Befolkning. Han var altid med, hvor det foregik, og hans gode Humør og hjælpsomme Optræden gjorde ham afholdt af alle. Guldsmeden kom, han saa, og han blev set, saaledes at Folk fik Lyst til at komme i Karenoldsatterstræde, hvor Butikken stadig voksede sig større og større. Det var i det hele taget en ualmindelig god og dygtig Maade, som Guldsmedemester

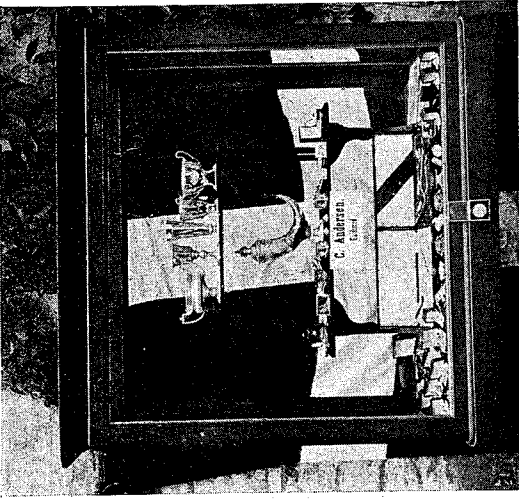
Christian Andersen fik sin Forretning drevet frem paa, og skal der engang skrives et Værk om Forretningsmetoder, vil den lille Butik med de lave Stuer i Karenoldsatterstræde kunne give et paaagtelsesværdigt Bidrag hertil.

Dertil kommer ogsaa, at den gamle Guldsmed i alle Henseender var sin By en god Borger, idet han var tjenstvillig, hjælpsom og altid rede til med aaben Haand og Hjerte at hjælpe til, hvor det kneb og altid parat til at gøre et Arbejde for sin Bys Vel og Trivsel.

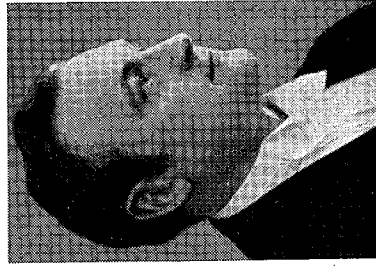
Selvfølgelig var der ogsaa fra mange Sider Bud efter Guldsmed Andersens Arbejdskraft til betroede. Hvert baade det ene og andet Sted, og det kan nævnes, at Fagfæller i sin Tid valgte ham til Formand for "Sjællands Stifts Guldsmedeforening", til Medlem af Landets Hovedbestyrelse og til Formand for A/S Københavns Skefabrik.

Ogsaa Roskildes Borgere havde Bud efter ham, og i en Aarrække var han Formand for "Roskilde Haandværkerforening". Han skænkede iøvrigt denne Forening en større Pengesum ved Foreningens 50 Aars Jubilæum, og blev senere udnævnt til Foreningens Æresmedlem. Som den ærekerende Haandværker han var, havde han ogsaa en ganske særlig Interesse for Teknisk Skole, og han gjorde gennem Aarene et forjættende og stort Arbejde for Skolen. Fra den ældre Tid huskes iøvrigt ogsaa især hans Indsats ved Haandværkerudstillingen i 1901.

Saadan gik det Guldsmed Andersen, der ligesom den grimme Ælling, der blev til en stor smuk Svane, fra en fattig Haandværkersvend svang sig op til at blive en landskendt Mester. Det kan synes som et straalende Eventyr, som et Liv i lutter Medgang, men saadan var det ikke. Livet viste ogsaa Guldsmed Andersen sine Skyggesider, selv efter at det var begyndt at gaa frem med Stormskridt for ham, og Livet byød ham paa megen og haard Modgang. Nogle lange og endog meget alvorlige Sygdomsperioder var lige ved at slaa den

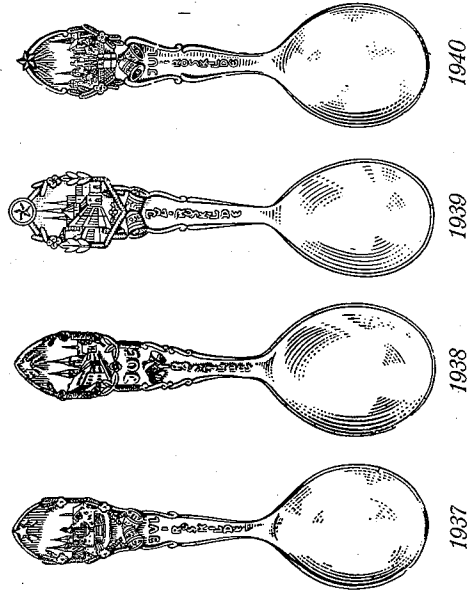
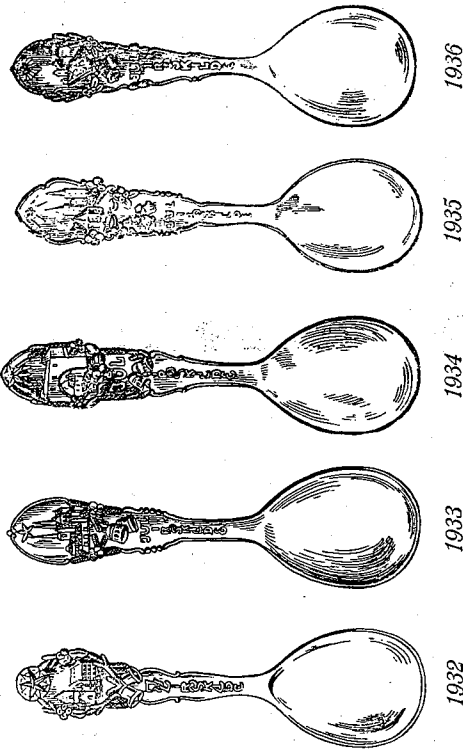

Haandværkerudstillingen 1901

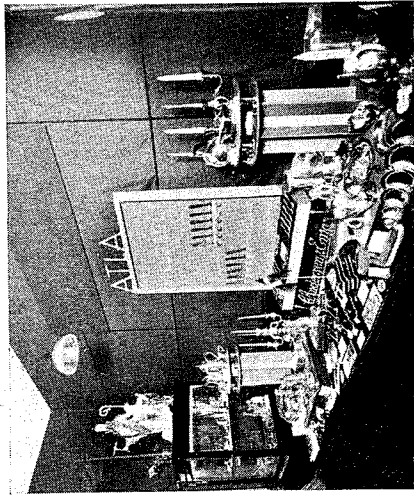
Willy D. Enig

JULESKEERNES KAVALKADE

livsglade og ukuelige Mand for tidligt ned. En af de alvorligste Sygdomsperioder indtraf i 1923, og da den efterfulgtes af en langvarig Reconvalescent, kom Guldsmed Andersens Nevø, Guldsmed Willy D. Enig, til Roskilde for at hjælpe sin Onkel i Forretningen og paa Værkstedet under Sygdomsperioden. Guldsmed Enig som derved kom ind i Firmaet, var

lige som sin Onkel en dygtig Haandværker. Han var uddannet i København, hvor han i 1916 (altsaa i Aar for 25 Aar siden) aflagde Svendeprøve. Den unge Guldsmed havde til Op-gave at lave et Hængesmykke af Guld, og han skilte sig saa smukt og godt fra denne Opgave, at Svendeprøven af Københavns

Haandværkerforening blev antaget med Udmærkelse og belønnet med den-nes Medaille samt Læringsforeningens

Dansk Arbejde-Udstilling

Flidspræmie.

Guldsmed Enig, der ogsaa er en foretagsom Mand, som har Interesser udenfor de egentlige haandværksmæssige, var paa dette Tidspunkt stærkt optaget af forskelligt Ungdomsarbejde i København. Han maatte nu bryde med alt dette, men han kom til en By, der snart viste, at den ogsaa havde Brug for hans Arbejdskraft paa mange forskellige Omraader. Dette hører dog den nyere Tid til og skal derfor ikke omtales her.

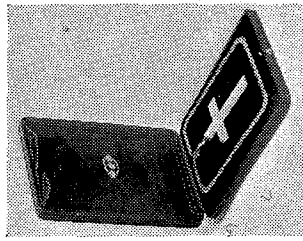
Der var saaledes alle Muligheder for, at den unge Guldsmed, der blev ansat i det hæderkronede og velanskrevne Firma, selv under Onkelens Fravær kunde formaa at føre Forretningen videre i det sunde og gode Spor og Udvikling, den var inde i, og Aarene siden da har ogsaa tilfulde vist det. Guldsmedefirmaet Andersen & Enig har ogsaa den Dag i Dag det bedste Ry paa sig for baade gedigne og haandværksmæssigt smukt forarbejdede Ting, som ikke taber Værdien med Alderen, men snarere bliver værdifuldere fra Aar til Aar.

Det kan maaske paa denne Plads være betimeligt at fremdrage et interessant lille Træk, som viser, at Guldsmedarbejdet ikke er af nyere Dato indenfor den Enig'ske Slægt. En Dag for ikke saa længe siden kom der frem fra et gammelt

Gemme en lille Sølvske med Guldsmedestemplet "J. Enig". Dette turde jo være et fuldgyldigt Bevis paa, at der tidligere har været en Slægtning — maaske for mange Aar siden — som ogsaa dyrkede Guldsmedehaandværket.

Det er et Utaal af Arbejder i Guld og Sølv, som gennem Aarene er udgaaet fra det lille Værksted i Karensdatterstræde. En af de mest kendte Leveringer er vel nok den store Ordre paa Guld-Bispekorserne til alle Landets Biskopper i 1923.

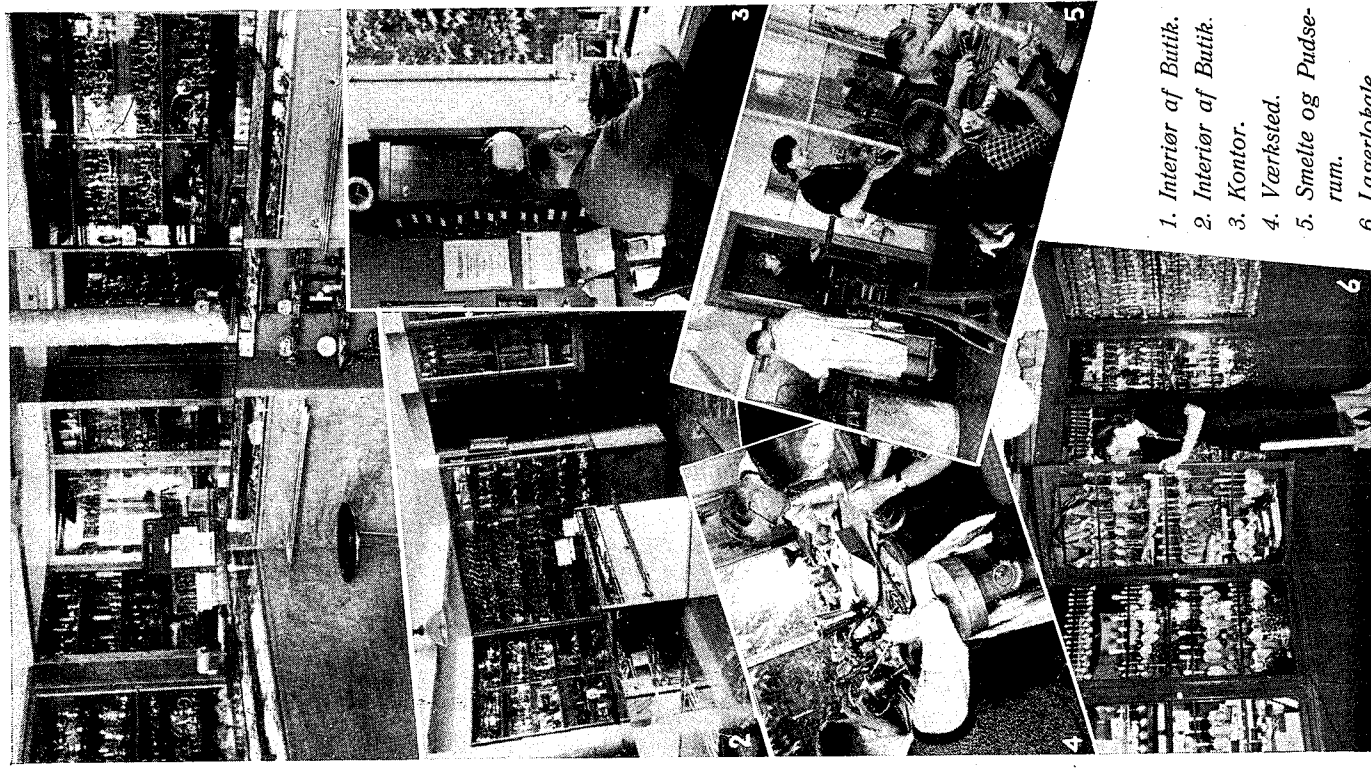
Et senere Kors Mage til blev fremstillet i 1937 til Viborg. Det var et Stykke Arbejde, som vakte Opsigt hele Landet over, og det blev omtalt i meget anerkendende og smigrende Vendinger i alle Landets Blade, og saavel Firmaet som-Byen blev kendt i alle Dele af Landet paa fordelagtigste Maade. Men hvor mange Aar vil der ikke ogsaa hængaa igen, før en Guldsmed faar overdraget det ærefulde Hverv at smede et Guld-Bispekors.

Det udførte Bispekors

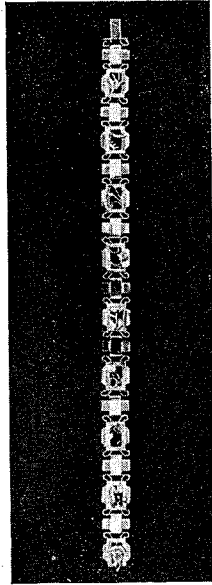
Bortset fra denne Levering, som bragte Firmaets Ry vidt om, skal der her nævnes et andet Arbejde, som hvert Aar ved Juletid bringer Bud og Hilsen fra Roskilde ud over hele Landet, ja i tidligere og roligere Tider endog ud over Jordkloden. Det er ROSKILDE JULESKE, som hvert Aar udkommer med skiftende Motiver fra vor gamle By. Denne Juleske, som tegnes af Guldsmed Enig, er noget næsten enestaaende, idet der vist ikke findes nogen anden By, hvor det har kunnet lade sig gøre i en længere Aarrække at udsende en ny Ske hvert Aar og med et nyt Motiv fra samme By. Det er heller ikke nogen Hemmelighed, at der i ganske særlig Grad bliver "kælet" for Juleskeen, saaledes at den hvert eneste Aar fremtræder i en usædvanlig smuk og stilfuld Udførelse.

Det er kun to Ting, som har været med til at skaffe Firmaet den solide og velfortjente Anseelse. Der er mange flere, men at nævne alle de Arbejder til Domkirken og andre Kirker i Landet, som i Aarenes Løb er udgaaet fra Værkstedet, eller originalt udførte Dekorationsgenstande til Odd-Fellowloger m. m., tillader Pladsen ikke, idet det vilde blive en næsten en-

1. Interiør af Butikh.
2. Interiør af Butikh.
3. Kontor.
4. Værksted.
5. Smelte og Pudserum.
6. Lagerlokale.

deløs Oprensning. Som en lille Kuriositet skal det dog fortælles, at af Guldtraad til Forlovelsesringe har Firmaet i Aarenes Løb benyttet et Stykke Guldtraad paa ialt ca. 1500 Meter — altsaa halvanden Kilometer Forlovelsesringe, — og forhaabentlig alle til lykkelige Par.

Svendestyltke

Flere Læringer er blevet udlærte paa Værkstedet, og vi bringer et Billede af det Svendestykke, som Lærlingen Egon Nielsen udførte i 1936, og som blev tildelt Sølvmedaille.

En bekendt Kunstner, der fra første Færd lærte sit Haandværk paa Værkstedet i Karenoldsatterstræde, var den desværre altfor tidligt afdøde Sølvsmed, Porcelænsmaleren og Billedhuggeren Georg Thylstrup.

I forskellige Haandværks-, Dansk Arbejde- og Borddæknings-Udstillinger har Firmaet deltaget, og det har med Glans hævdet det internationale Ry, som den danske Sølvsmedeindustri overalt har paa sig, og flere af Arbejderne har været forbiøffende gode i deres Originalitet og virtuøsmæssige Udformning.

Tiden gik, og man kunde begynde at skimte 50 Aars Jubilæet ude i det fjerne, da Guldsmed Andersen i December 1937, lige op til Julehøjtiden, blev syg af en Aarebetændelse. Man regnede ikke med Sygdommen og troede ikke, at det vilde vare længe, før den gamle Guldsmed atter var oven Senge, men det skulde gaa anderledes. Der stødte en Lungebetændelse til, og den 6. Januar 1938 — 72 Aar gammel — gik den livsglade og dygtige Haandværker bort. Han blev begravet fra Roskilde Domkirke under usædvanlig stor Deltagelse fra nær og fjern. Hans Bortgang blev et føleligt Savn i den Virksomhed, som han selv havde startet og oparbejdet, men han havde i Tide sørgt for en dygtig Afløser,

som kunde føre den blomstrende og landskendte Virksomhed videre i det samme Spor som hidtil.

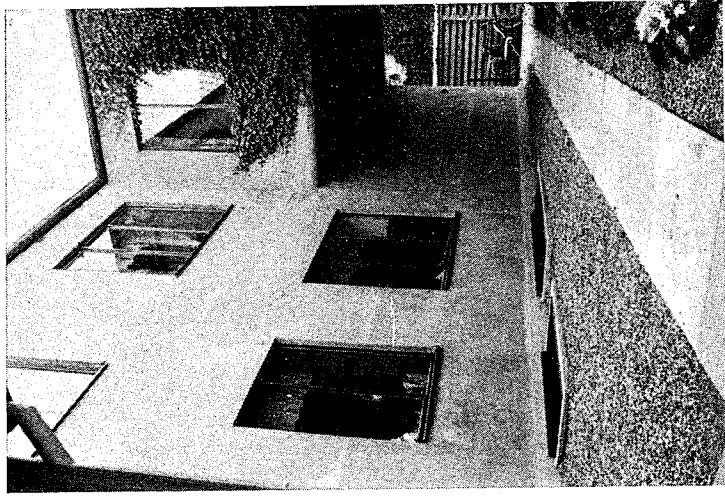
Guldsmed Andersen naaede saaledes ikke at opleve Forretningens 50 Aars Jubilæum, som han ellers glædede sig meget til. Nu blev det hans Nevø, Guldsmed Enig, som kom til at føre Forretningen videre.

Guldsmed Enig var allerede i 1926 blevet

knyttet fast til Forretningen, idet man paa dette Tidspunkt indgik en Interessentskabskontrakt, hvorefter den længstlevende straks overtog Forretningen. Det faldt altsaa i Guldsmed Enigs Lod at begynde og fuldføre det store Ombygningsarbejde, som man kun lige havde naaet at faa skitseret, inden den gamle Guldsmed døde.

I Sommeren og Efteraaret 1938 blev et gammelt Baghus revet ned foruden det tidligere Værksted og lidt af Forhuset, og paa denne Plads rejstes saa det af Arkitekt Sv. Enggaard-Petersen tegnede nye Sidehus, der i Fortsættelse af Forhuset bragte en stor og haardt tiltrængt Udvidelse af Virksomheden.

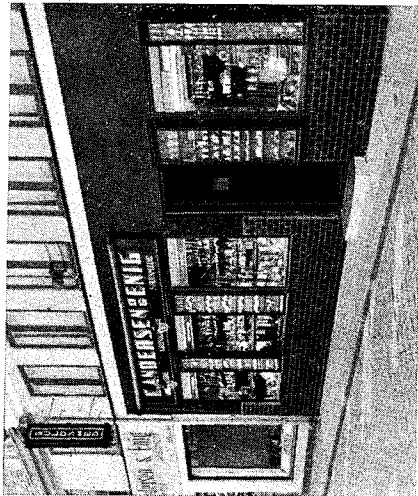
Resultatet blev udmærket. Der blev en ret stor, smuk og dog hyggelig Butik med noget af den gamle Guldsmede-Romantik over, tilstødende Lagerlokaler, Kontor og et større

Gaardsiden efter Ombygningen

Værksted, saaledes at Firmaet nu gaar ind i det nye Halvsekel under de bedste ydre Rammer. Udadtill med de lave smaa Udstillingsvinduer er Forretningen stadig den samme og passer stadigvæk ind i Gadebilledet, men indenfor — ja den gamle Guldsmed

vilde maaske ikke i Dag kende sin Butik igen, den, som han elskede i dens oprindelige Skikkelse, — men den, der kendte ham, vilde dog vide, at han af sit ganske Hjerter vilde have glædet sig over det store og smukke Resultat, der var kommet ud af Forandringen og Ombygningen.

Butiksfacaden efter Ombygningen

50 Aar er gaaet, og Forretningen staar i Dag som en af de førende i Landet, anerkendt af Fagfæller, med et righoldigt Lager som nogen stor Strøgforretning, med de fineste Varer lige fra Georg Jensens smukke gedigne og kostbare Sølvting til de billige men alligevel smukke Smaaavarer for den lille Pung — med en stor og tilfreds Kundekreds fra By og Land, men stadig som den beskedne, om end nu moderniserede Forretning, som vedblivende holder og vil holde det gode gammel-dags Forretningsprincip:

Kundernes Tilfredshed — Forretningens Styrke,

og derfor finder mange stadig ned til den gamle Butik i

Karenolsdatterstræde.

